

KNJIŽNICA TEHNIČKOG FAKULTETA U ZAGREBU

1-I-546.
Broj

4. 9. 58

Sign.

~~XXI 31~~

~~XXX 11 16.~~

DOJAVA

požara i hidranti.

546.

Dojava požara i hydranti

u

sl. i kr. glavnom gradu Zagrebu.

Po nalogu slav. gradskoga poglavarstva

sastavio

Milan Lenuci,

gr. inžinir.

(Sa jednim nacrtom).

U Zagrebu 1884.

Troškom i nakladom občine sl. i kr. glavnoga grada Zagreba.

Tiskom C. Albrechta u Zagrebu.

MILAN LENUCI

SADRŽAJ.

	Strana
I. Dojavne postaje za dojavu požara brzojavom	3
II. Naputak za porabu i dojavu požara brzojavom.....	5
III. Označivanje požara sa tornja na Dvercih	6
IV. Položaj hydranta i njihovih kazaljka.....	9
V. Naputak za porabu hydranta	15
VI. Nacrt hydrantâ, dojavnih postajâ i razdioba grada u kotare.	

I.

Dojavne postaje

za dojavu požara brzojavom.

1. Kod državne glavne blagajne u sgradi zem. financijalnoga ravnateljstva, Opatička ulica kbr. 20. u vojničkoj stražarnici; ključ kod kućepazitelja.

2. U c. kr. posadnih uzah, Nova ves kbr. 18. u nadzornoj sobi; ključ kod zapovjednika straže.

3. U tvornici kožah u hodniku; ključ kod strojara.

4. U gradskoj ubožnici u Novoj vesi kraj malih ulaznih vrata; ključ kod predstojnice.

5. U stražarnici sjegurnosti kod crvene lampe u Gajevoj ulici u sobi; ključ na ormariću brzojava.

6. U Kukovićevoj kući, IV. razdielu, u Gajevoj ulici br. 28. u ulazu; ključ kod pazikuće.

7. U petrinjskoj kasarni u častničkoj sobi; ključ kod častnika inšpekcije.

8. U paromlinu u hodniku dvorištne kuće; ključ kod nadmlinara.

9. U parnoj pili Heinzlovoj na savskoj cesti u hodniku poslovnice; ključ kraj brzojavnoga stroja u ormariću.

10. U vojničkom obskrbnom spremištu u stražarnici u vojničkoj ulici; ključ kod zapovjednika straže.

11. Na ciglani u stražarnici prama vojničkoj ulici; ključ kod zapovjednika straže.

12. Pod kamenitim vratima u stražarskoj sobi u I. katu; ključ kod straže.

13. U kaptolskoj pivari na potoku preko krvavoga mosta br. 14. u gostioni; ključ kod g. Čipe.

14. Pred prvostolnom crkvom u prvom velikom ulazu s Kaptola; ključ kod pazitelja, koji stanuje kraj mjesta, gdje je brzojavni ormarić.

15. U vlaškoj ulici br. 39. preko puta od sirotišta u kući g. Crnetića u hodniku; ključ kod vlasnika kuće u I. katu.

16. U vojničkoj bolnici u vlaškoj ulici u ulazu; ključ kod inspekcije vrata u unutarnjih vratih u dvorištu bolnice.

17. U Majcenovoj kući u Ilici kbr. 42. u ulazu; ključ kod pekara.

18. U bolnici milosrdnih sestara u Ilici br. 83. u malom ulazu; ključ kod vratarice.

19. Za sv. Duh kod g. Kociana (gostiona k mandalici) u Ilici kbr. 216., ugao, Vrhovac kbr. 2. u dućanu; ključ kod vlasnika kuće.

20. U vodari u poslovnici; ključ kod strojara.

21. Na kolodvoru u brzojavnom uredu; ključ u tom uredu.

22. U kazalištu, u stanu pazikuće, tipkalo na budilu.

II.

Naputak

za porabu i dojavu požara brzojavom.

1. Ormarić mora se odključati i vrata, koliko se mogu, širom otvoriti.

2. Gdje se ključevi nalaze vidi pod I.

3. Nije li ključ slučajno odmah pri ruci, imade se razbiti staklo na vratih te uzeti drugi u ormariću viseći ključ i njime otvoriti vrata.

4. Kad se otvore vrata, nagnut će se magnetička na vrhu aparata nalazeća se igla na stranu te ondje ostati mirna. — Nije li mirna magnetička igla, to je znak, da se od neke druge postaje brzojavlja, s toga treba čekati, dok se igla posve umiri.

5. Da se dade znak vatre, imade se polahko potisnuti dolje jedno od ona četiri tipkala, — i to ono, koje je označeno prema tomu, kakovu treba objaviti vatru, naime na krovu, u sobi, u dimnjaku ili u pivnici; onda ga valja spustiti. —

6. Aparat radi dalje sam, te se tipkalo polahko vraća u svoj prijašnji položaj, magnetička pako igla nagiblje se na stranu, te se čuje zujenje iz stroja.

7. Čim se magnetička igla umiri, to je znak, da je brzojavna dojava dovršena.

8. Pazitelj na pazitornju, primiv viest, nagnuti će do tri puta magnetičku iglu.

9. Nedodje li taj znak za dva časa, ima se brzojavna viest na opisani u točki 5. način opetovati.

10. Tekar onda kad stigne znak, da je viest primljena imade se ormarić zatvoriti i ključ na svoje mjesto spraviti.

11. Svako neovlašteno i nepotrebno upotrebljivanje aparata kao i oštećenje brzojavnih sprema, kaznit će se što strože.

III.

Označivanje požara sa tornja na Dvercih.

Grad je razdijeljen u 5 nutarnjih i 5 vanjskih kotara. — Kad je požar noću u nutarnjem gradskom kotaru, imadu se upaliti crvene svjetiljke, a za vanjski kotar bijele svjetiljke, za prvi kotar upali se jedna, za drugi dvie i tako do pet svjetiljaka i to svaki put na dva popriečna čoška tornja po sljedećem liku:

Za	I.	II.	III.	IV.	V.	kotar
	○	○	●	●	●	
	○	●	○	●	●	
	●	○	●	○	●	
	○	●	○	●	●	
	○	○	●	●	●	

(Crne točke znače upaljene svjetiljke.)

Pravac svetiljaka neoznačuje pravac požara.

U I. nutarnji kotar spada:

Demetrova ulica, Duga ulica od kamenitih vrata do kipnoga trga, Gospodska ulica, Grič, Jezuitski trg i ulica, Jurjevska ulica od kipnoga trga do groblja sv. Jurja, Kamenita ulica, Kapucinski trg i ulica, Kazališna ulica, Kipni trg, Lisinskova ulica, Markov trg i ulica, Mesnička ulica, Mlietačka ulica, Mlinarska cesta do Liepe vesi, Opatička ulica, Pivarska ulica, Sjeminištna ulica, Streljačka ulica, Štromajerovo šetaliste, Trg sv. Katarine, Viećnička ulica, Visoka ulica, Vitezovićeua ulica, Vrazovo šetaliste, Županijska ulica.

U II. nutarnji kotar spada:

Ciglana, Dalmatinska ulica, Frankopanska ulica, Ilica od Frankopanske ulice do Černomerca, Kačićeva ulica, Kolodvor, Kolodvorska cesta, Krajiška ulica, Magazinška cesta, Medulićeua ulica, Prilaz, Primorska ulica, Rokova ulica, Savska cesta od Sajmišta do državne željeznice, Vodovodna ulica, Vojnička ulica, Željeznička cesta.

U III. nutarnji kotar spada:

Berislavićeua ulica, Bregovita ulica, Domobraska ulica, Gajeva ulica, Gundulićeua ulica, Ilica od Jelačićeva trga do Frankopanske ulice, Jelačićev trg, Katančićeva ulica, Kukovićeua ulica, Margaretska ulica, Marovska ulica, Nikolićeua ulica, Poljski put, Preradovićeua ulica, Sajmište, Samostanska ulica, Ulica Marije Valerije, Zrinjski trg.

U IV. nutarnji kotar spada:

Draškovićeua ulica, Gjorgjićeua ulica, Jurišićeva ulica, Klačnička ulica, Listna ulica, Nadbiskupski trg, Palmotićeua ulica, Petrinjska ulica, Petrova ulica, Ružična ulica, Ribnjak, Sudnička ulica, Vlaška ulica.

U V. nutarnji kotar spada:

Bakaćeua ulica, Duga ulica od Jelačićeva trga do kamenitih vrata, Dolac, Kaptol, Kožarska ulica, Krvavi most, Mlinarska cesta od Liepe vesi do Nove Vesi, Mlinske stube, Nova ves, Opatovina, Potok, Pod zidom, Skalinska ulica, Zvonarnička ulica.

U I. a) vanjski kotar spada:

Čmrok, Goljak, Pantovčak, Prekrižje, Prekrižje dolnje, Radnički dol, Sofijin put, Tuškanac.

U II. a) vanjski kotar spada :

Černomerec, Čukovići, Jelenovec, Kunisćak, Sv. Duh, Vinogradska cesta, Vrhovec.

U III. a) vanjski kotar spada :

Barutanski put, Savska cesta od državne željeznice do Save, selo Horvati, Selska cesta.

U IV. a) vanjski kotar spada :

Paromlinska cesta, Preradovićeva ulica, produljena, selo Trnje.

U V. a) vanjski kotar spadaju :

Bukovačka cesta, Bienička cesta, Fučkov jarak, Gračanska cesta, Mirogojska cesta, Mlinarska cesta od Nove vesi do medje Sv. Šaver, Zvonarnička ulica.

Danju označuje se požar izvješanjem brojka označujućih kotar i to: crvene za unutarnje a crne za vanjske kotare, te crvene zastave i to od prilike na onu stranu grada, gdje gori.

IV.

Položaj hidranta i njihovih kazaljka.

Br. hidranta	Ulica ili trg	Kućni broj	Izmjere u metrima			O p a z k a
			←	↓	→	
1	Vodovod. ul.	15	—	14·00	0·45	U dvorištu vodovodne strojarnice.
2	"	5	—	8·75	—	
3	Ilica	208	—	5·58	7·30	
4	"	194	—	8·70	2·35	
5	"	164	4·55	2·70	—	
6	"	150	0·63	2·55	—	
7	"	132	5·25	1·78	—	
8	"	114	—	4·20	—	
9	"	96	—	3·50	0·43	
10	Radnički dol	8	—	8·95	1·55	
11	Ilica	82	1·00	2·40	—	
12	"	68	1·70	1·95	—	
13	"	52	—	2·20	—	
14	Mesnička ulica	1	1·90	4·60	—	
15	Ilica	30	2·85	2·70	—	
16	"	17	—	3·25	3·25	
17	"	7	5·20	4·07	—	
18	"	3	1·63	4·60	—	
19	Jelačićev trg	28	—	27·10	0·55	
20	"	26	1·00	24·05	—	
21	Petrinjska ul.	23 ^A	0·95	2·15	—	
22	"	47	—	1·60	0·73	

Br. hydranta	Ulica ili trg	Kući broj	Izmjere u metrima			Opazka
			←	↓	→	
23	Zrinjski trg	8	1·00	23·65	—	
24	"	5	0·85	23·00	—	
25	"	2	—	14·15	1·80	
26	"	18	0·75	23·95	—	
27	"	16	—	23·65	0·80	
28	"	12	—	30·50	—	
29	Gajeva ulica	11	1·97	1·20	—	
30	Nikolićeva ul.	15	—	1·35	0·45	
31	Gajeva ulica	17	—	1·40	0·65	
32	"	26	—	1·70	1·45	
33	Kukovićeva u.	20	0·85	5·40	—	
34	Gajeva ulica	30	0·75	2·00	—	
35	Domobr. ulica	4	0·75	1·30	—	
36	Preradov. ul.	19	1·45	1·30	—	
37	"	9	—	1·45	0·45	
38	"	3	1·75	1·17	—	
39	Gundul. ulica	7	—	3·40	—	
40	"	17	—	2·50	1·40	
41	"	31	—	2·50	1·50	
42	Kukovićeva u.	29	—	4·80	—	
43	Sajmište	13	—	10·60	—	
44	Frankop. ul.	15	0·40	5·95	—	
45	"	3	—	3·45	1·35	
46	Mesnička ulica	19	—	3·05	0·40	
47	Streljačka ul.	7	2·53	5·60	—	
48	Mesnička ulica	33	1·00	1·10	—	
49	"	45	—	1·02	—	

Br. hydranta	Ulica ili trg	Kući broj	Izmjere u metrima			Opazka
			←	↓	→	
50	Visoka ulica	4	—	0·60	0·67	
51	Demetrova ul.	7	1·90	1·00	—	
52	"	13	0·75	1·80	—	
53	Opatička ulica	29	1·40	2·15	—	
54	Kipni trg	6	0·45	9·40	—	
55	Jurjevska ul.	11	1·10	1·55	—	
56	"	18	—	9·90	2·00	
57	Kapucinska u.	9	—	2·10	0·25	
58	Kapucins. trg	2	—	8·60	1·10	
59	Strossm. šet.	16	4·30	11·50	—	
60	"	10	—	11·30	—	
61	"	4	—	3·80	1·10	
62	"	2	—	4·50	2·20	
63	Pivarska ulica	10	1·10	1·32	—	
64	Markov trg	6	1·20	8·70	—	
65	"	3	—	9·35	1·44	
66	"	11	0·80	7·80	—	
67	"	8	0·72	12·05	—	
68	Gospodska ul.	8	—	1·80	1·15	
69	Katarin. trg	2	0·83	3·00	—	
70	Jezuitski trg	3	—	6·20	—	
71	Opatička ulica	1	—	0·95	—	
72	"	15	—	0·80	—	
73	Duga ulica	66	—	1·75	1·35	
74	"	52	—	2·95	—	
75	"	36	—	7·70	0·55	
76	"	18	—	3·10	0·30	

Zid izpod c. kr
gl. vojnoga zapovj.

Br. hidranta	Ulica ili trg	Kućni broj	Izmjere u metrima			Opazka
			←	↓	→	
77	Jelačićev trg	3	—	14.60	1.50	
78	"	18	—	4.75	0.70	
79	Kaptol	1	—	8.30	—	
80	Skalinska ul.	4	0.60	1.15	—	
81	Potok	21	—	10.65	0.60	
82	"	70	—	5.90	1.78	
83	"	84	0.75	8.05	—	
84	Opatovina	20	—	0.40	—	Naprotiv kući br. 23.
85	Kaptol	6	—	5.00	—	
86	"	9	—	3.90	0.30	
87	"	13	—	2.55	—	
88	"	16	1.45	4.65	—	Na desnom stupu ulaza sa strane.
89	Nova ves	7	—	2.00	—	
90	"	17	0.60	0.95	—	
91	"	23	—	0.75	—	
92	"	—	—	3.50	1.45	Na kapeli između kućah broj 35 i 39.
93	"	49	—	1.50	0.55	
94	"	57	—	4.45	—	
95	"	69	0.45	1.90	—	
96	Vlaška ulica	3	—	3.50	—	
97	"	18	0.85	3.85	—	
98	"	27	—	16.10	0.58	
99	"	44	—	1.35	7.25	
100	Nadbisk. trg	2	—	10.10	—	
101	Vlaška ulica	52 ^A	1.22	1.65	—	
102	"	68 ^A	0.10	3.75	—	
103	"	72	—	4.80	0.30	

Br. hidranta	Ulica ili trg	Kućni broj	Izmjere u metrima			Opazka
			←	↓	→	
104	Vlaška ulica	86	—	4.35	—	
105	"	100	0.80	7.75	—	
106	"	110	0.35	4.25	—	
107	Župan. ulica	3	—	3.00	0.35	
108	Kukovićeva u.	28	0.70	6.65	—	
109	Zrinjski trg	—	—	9.50	—	Hydrant u sredini trga, kazaljka na kestenu.
110	Pod zidom	7	1.00	1.40	—	
111	Klaonička ul.	13	—	9.40	0.10	U dvorištu klanice, kazaljka na staji.
112	Drašković. u.	9	0.65	2.40	—	
113	Gajeva ulica	32	—	2.30	0.50	
114	Preradović. u.	39	—	1.50	0.90	
115	Frankop. ul.	19	—	4.50	—	
116	Drašković. ul.	22	1.20	20.00	—	Na vatrobranom zidu.
117	Jurišićeva ul.	28	2.60	1.60	—	
118	Petrinjska ul.	57	0.40	2.10	—	
119	Perivoj kraj kemič- kog laboratorija	—	—	0.60	—	Na ogradi vojarne.
120	Medulićeva u.	—	—	—	—	Hydrant za sada nije postavljen.
121	"	—	—	—	—	"
122	"	—	—	—	—	"
123	Prilaz	—	—	5.60	0.60	Na ogradi naproti kući broj 13.
124	"	—	—	5.50	—	Na ogradi naproti kući broj 21.
125	"	—	—	5.60	—	Na ogradi kraj kuće broj 30.
126	Kačićeva ulica	—	—	—	—	Hydrant za sada nije postavljen.
127	"	—	—	—	—	"
128	"	—	—	5.10	—	Na ogradi naproti kući broj 21.
129	Primorska ul.	8	0.60	2.80	—	
130	"	—	—	2.50	—	Na ogradi naproti kući broj 17.

Br. hydranta	Ulica ili trg	Kućni broj	Izmjere u metrima			Opazka
			←	↓	→	
131	Primorska ul.	—	—	2·20	—	Na ogradi naproti kući broj 25.
132	"	—	—	1·50	—	Na ogradi naproti kući broj 33.
133	Tvornica duh.	—	—	1·00	—	U dvorištu, kazaljka na ogradi.
134	Perivoj iza jugosel. akademije.	—	—	1·50	—	Na stupu u nasadu.
135	Preradović. u.	43	—	8·00	—	
136	Sajmište	5	1·20	22·00	—	
137	Zrinjski trg	—	—	21·00	—	Na ogradi kraj kuće broj 111/4.
138	"	12	—	22·00	—	
139	Dalmatin. ul.	10	—	2·00	—	
140	Na potoku	50	—	8·40	—	
141	Petrinjska ul.	9	—	1·40	0.50	

V.

Naputak za porabu hydranta.

U privitomu nacrtu označeni hydranti, tako gradski kao i privatni, jesu svi istoga sustava, tako, da je svaki ključ kao i svaka nastavna ciev, koja na jedan hydrant pristaje, uporabiva kod svakoga drugoga hydranta.

Gradski hydranti označeni su na ulici trokutnim pločicama — kazaljками, koje su na obližnjih kućah, ogradah i t. d. pribite. Ove kazaljke imaju uz napis „Hydrant“ broj istoga i jednu ili dvie brojke označene streljicami. Brojka nad okomitom streljicom naznačuje okomitu daljinu hydranta od kazaljke a brojka kraj razite streljice naznačuje koliko se hydrant lievo ili desno od okomite streljice nalazi. Daljine označene su u metrima i decimallih.

U nacrtu označeni su hydrantni brojevi suglasno sa brojevi na kazaljках, a u skrižaljki poredani su hydranti redom po njihovih brojevih. Izim toga naznačuje skrižaljka ulicu ili trg i kućni broj, gdje se kazaljka nalazi kao i daljine hydranta od kazaljke.

Hydranti nalaze se pod zemljom te su zaklonjeni željeznom škrinjom, zatvorenom ovalnim pokrovom. Kad pridigneš pokrov škrinje, te ga na stranu odkreneš, vidiš na hydrantu dvie četverouglaste otke i jedan cievni rukavac sa pandjom.

Kad hoćeš, da rabiš hydrant, pričvrsti na rukavac nastavnu ciev, zatim natakni na deblju otku veliki hydrantni ključ.

U zimsko doba valja na hydrantu najprije malenim ključem, koji se na tanju otku natakne, odpustni ventil zatvoriti a isto tako, poslje dovršene uporabe hydranta, ventil otvoriti, ovaj od-

pustni ventil kao i hydrant sam otvara se na lievo a zatvara na desno.

Hydrant valja veoma polagano otvarati i zatvarati. Ako se hydrant neda zatvoriti, nesmije se sila upotriebiti, već valja man u bezodvlačno vodovodnomu osoblju prijaviti. Kad slučajno nebi nijedan vodovodni organ bio prisutan, treba na hydrantu nastavnu ciev s razdieljenim ventilom ostaviti, ter ovaj zatvoriti.

Hydrante poslužuju kod požara redovito organi gradskoga vodovoda, a u pomanjkanju ovih zato usposobljeni članovi vatrogasnoga društva. Kad nadodju vodovodni organi, preuzimlju ovi posluživanje hydranta.

Kao što hydrante, tako valja i razdielne ventile, koje posjeduje vatrogasno društvo, polagano otvarati i zatvarati, jer se time štedi ne samo vodovod, već i vatrogasne sprave.

Da cievine neodtrgnu koju čest hydranta, nesmiju biti odviše nategnute.

Na navedene opreze valja strogo paziti, jer bi se inače mogao pokvariti nesamo dotični hydrant, već i poveći dio vodovoda, a time moglo bi nastati, da se časovito i više hydranta nebi moglo rabiti u gasilačke svrhe.

Plan položaja

hidranta i postaja za dojavu vatre

u gradu Zagrebu

god. 1884.

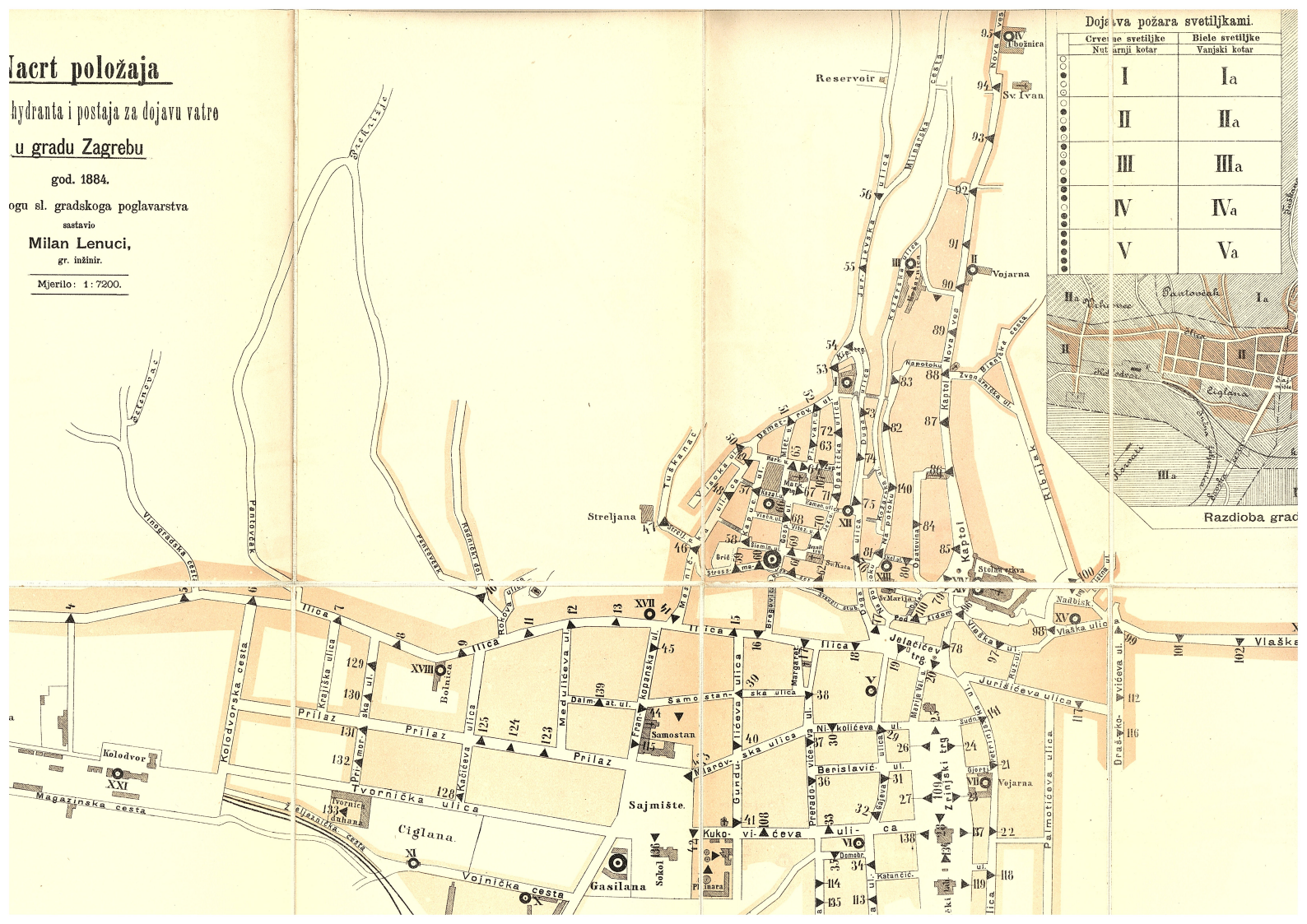
odgođeno sl. gradskoga poglavarstva

sastavio

Milan Lenuci,

gr. inžinir.

Mjerilo: 1:7200.

Dojava požara svetiljkama

Crvene svetiljke Unutarnji kotar	Bijele svetiljke Vanjski kotar
I	Ia
II	IIa
III	IIIa
IV	IVa
V	Va

Razdioba grada

Izpravak:

Na strani 10., broj hydranta 25., zadnji stupac, stavi
mjesto 1·80, 1·20.

— · · · —